

Про практику застосування судами України положень ч. 4 ст. 559 Цивільного кодексу України

Круглий стіл на таку тему відбувся у Верховному Суді України. Пропонуємо увазі читачів основні тези дискусії

Відкриваючи захід, заступник Голови Верховного Суду України — секретар Судової палати у цивільних справах **Анатолій Ярема** зазначив,

що час від часу в судовій практиці виникають питання щодо застосування певних правових норм. Це, наприклад, стосується другого речення ч. 4 ст. 559 Цивільного кодексу України (далі — ЦК), яке встановлює особливі правила припинення поруки. Зокрема, термін «вимога». Адже у ЦК та й у інших нормах закону зустрічається цей термін, і разом із цим у ч. 4 ст. 559 ЦК вживається термін «позов». Зазначені терміни — синоніми чи вони різні? Що таке шестимісячний термін? Це строк позовної давності чи присічний строк, який регламентує особливі умови й подальшу відповідальність поручителя за взяті на себе зобов'язання? І як поступити, коли пред'явлена вимога протягом шести місяців у письмовому вигляді, а за межами цього строку пред'являється позов до поручителя? Чи кре-

дитор має звернутись до поручителя просто з вимогою, чи пред'явити вимогу у формі позову? Чи шестимісячний строк є строком позовної давності, чи строком, протягом якого поручитель має відповідати за взяті на себе зобов'язання?

В обговоренні цих питань взяли участь судді судових палат у цивільних і господарських справах Верховного Суду України, члени Науково-консультативної ради при Верховному Суді України, представники основних наукових шкіл цивільного права в Україні.

Так, завідувач кафедри цивільного і трудового права юридичного факультету Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, професор, доктор юридичних наук **Володимир Ротань** зазначив, що положення другого речення ч. 4 ст. 559 ЦК застосовується тоді, коли строк поруки не встановлено. Наприклад, коли у договорі записано, що порука діє до повного виконання

сторонами своїх зобов'язань за договором, забезпеченим порукою. Відповідно до ст. 252 ЦК строк визначається роками, місяцями, кварталами і днями. А згідно з ч. 3 ст. 6 ЦК сторони в договорі можуть відступити від положень актів цивільного законодавства і врегулювати свої відносини на власний розсуд, якщо інше прямо не встановлено та не впливає зі сутності відповідних правовідносин між сторонами. Тому в цьому випадку має значення те, що порука діє впродовж строку до повного виконання сторонами зобов'язань, забезпечених цією порукою.

Слід враховувати зв'язок між ч. 4 ст. 559 ЦК і ч. 1 тієї ж статті, яка встановлює, що порука припиняється з припиненням забезпеченого нею зобов'язання, а повне виконання зобов'язань є підставою їх припинення. А в договорі встановлюється, що порука припиняється, якщо настала одна з підстав для припинення зобов'язання. Зв'язок між положенням другого речення ч. 4 ст. 559 і ч. 1 тієї ж статті (посилання в договорі на повне виконання) не є встановленням строку. Законодавець, визначивши строк як такий, що встановлений договором поруки, мав на увазі строк інший,

ніж той, про який можна говорити, виходячи із ч. 1 ст. 559 ЦК.

Щодо положення другого речення ч. 4 ст. 559 ЦК, то Володимир Ротань висловив таку думку: якщо законодавець вживає певний термін, визначення якого немає, то його слід тлумачити так, як це впливає із цього нормативно-правового акта, тобто ЦК, де в ст. 559 вживається термін «вимога». Виходячи з положень ЦК цей термін позначає пред'явлення до суду; вимогу, пред'явлену до сторони відповідних правовідносин; і перше, і друге разом. За змістом ч. 4 ст. 559 ЦК порука припиняється, якщо впродовж одного року після укладення договору поруки кредитор не пред'явив позов до поручителя в суді. І це означає, що позовна давність до таких відносин не застосовується, тому що з плином позовної давності правовідносини не припиняються, а тут законодавець чітко говорить, що припиняються. І в науці вже давно з огляду на це виник термін «присічний строк». У російських виданнях говорять про «пресекательный», а українські законодавці — словесники від юриспруденції вживають термін «обмежувальний строк».

Згідно з положенням першого речення ч. 4 ст. 559 ЦК порука припиняється після закінчення строку, встановленого договором поруки. А що ж треба зробити впродовж цього строку, щоб порука не припинилась, а права кредитора були захищені? Оскільки порука припиняється, то можна пред'явити позов впродовж цього строку. Але тоді виникає запитання: а як суд буде захищати право, коли воно вже припинено на час судового

розгляду чи його початку, чи закінчення, чи на час прийняття рішення, чи на час набрання ним законної сили? На думку Володимира Ротаня, у такій ситуації слід враховувати логічний зв'язок між положеннями першого і третього речень ч. 4 ст. 559 ЦК, де йдеться про пред'явлення позову в суді. Так само треба тлумачити положення першого речення. Щодо пред'явлення вимоги у ЦК в більшості випадків слід розуміти саме як вимогу, пред'явлену до сторони, із часу її пред'явлення кредитор дізнається про порушення його права, а отже починається перебіг загальної позовної давності.

При тлумаченні ч. 4 ст. 559 ЦК треба враховувати логічний зв'язок між усіма трьома положеннями цієї частини, тому в усіх положеннях частини четвертої встановлюється присічний строк, який передбачає, що впродовж цього строку має бути пред'явлений позов. А не пред'явлення позову припиняє право і тоді це не строк позовної давності, оскільки він не припиняється, не переривається. Цей строк виключає захист права після його спливу.

Законодавець чітко визначив у положенні третього речення ч. 4 ст. 559 ЦК, впродовж якого строку має бути пред'явлений позов до суду, хоча на час розгляду справи цей строк і минув, але встановлено, що порука припиниться, якщо кредитор у зазначений строк не пред'явив позов.

Володимир Ротань наголосив: якщо суд дійшов висновку про те, що впродовж шестимісячного строку, визначеного положенням другого речення ч. 4 ст. 559 ЦК, встановлено

строк для пред'явлення вимоги безпосередньо до поручителя, то суд тоді має чітко сказати, що ч. 4 ст. 559 ЦК встановлює три різні правила, які повинні застосовуватись у їх системному зв'язку зі статтями 554, 555, 559 ЦК.

Голова Верховного Суду України, кандидат юридичних наук **Ярослав Романюк**, частково погодившись з Володимиром Ротанем, висловив також альтернативну точку зору. На його думку, у першому реченні ч. 4 ст. 559 ЦК закладено загальне правило щодо строку дії поруки — порука припиняється після закінчення строку, встановленого в договорі поруки. У законі йдеться про те, що сторони такого договору обумовлюють саме строк дії поруки як зобов'язання. Відповідно до ч. 1 ст. 251 ЦК строком є певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення. Цей період обчислюється роками, днями, місяцями. Але у багатьох договорах поруки зазначається інше — порука припиняється після повного виконання зобов'язань. Тобто не йдеться про певний часовий проміжок, зі спливом якого настає певна подія, а говориться про певний момент у часі, з настанням якого пов'язується певна подія, що згідно з ч. 2 ст. 251 ЦК відповідає поняттю «термін». Отож, посилання в договорі поруки

на те, що порука припиняється після повного виконання зобов'язання, не є строком у розумінні Цивільного кодексу України. За таких обставин слід вважати, що сторони договору поруки строку її дії не встановили. Оскільки такий строк в договорі не встановлено, то, відповідно до другого речення ч. 4 ст. 559 ЦК, порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя. Цей шестимісячний строк не є строком для захисту порушеного права чи строком позовної давності, це строк, протягом якого існує зобов'язання, яке впливає з договору поруки. Із його закінченням зобов'язання поруки припиняється. Цей строк є присічним і поновленню чи продовженню не підлягає. Але закон передбачає, що порука припиняється лише в тому разі, якщо кредитор протягом зазначеного строку не пред'явить вимоги до поручителя. Тобто, якщо кредитор у цей шестимісячний строк вимогу до поручителя пред'явить, то зобов'язання не припиниться.

Під вимогою, на думку Ярослава Романюка, слід мати на увазі в будь-якій доступній і зрозумілій для поручителя формі повідомлення його кредитором про те, що у зв'язку з невиконанням свого обов'язку боржником в поручителя виникло зобов'язання виконати обов'язок боржника. Зазначеною вимогою може бути позов до суду, але це зовсім не обов'язково. Такий висновок підтверджується змістом ч. 1 ст. 555 ЦК. Інше тлумачен-

ня суперечитиме ст. 18 ЦК та ст. 87 Закону «Про нотаріат», відповідно до яких за нотаріально посвідченим договором грошове стягнення можна здійснити в позасудовому, безспірному порядку шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі.

Щодо строку позовної давності, то, відповідно до ч. 1 ст. 261 ЦК, його слід обчислювати від дня, коли про порушення свого права довідався або мав довідатися кредитор. З того часу в нього виникає право вимагати виконання обов'язку чи то від боржника, чи від поручителя, чи від них обох солідарно. Спливає позовна давність одночасно і для боржника, і для поручителя на підставі ст. 266 ЦК.

Таким чином, у разі невиконання поручителем пред'явленої йому кредитором протягом шести місяців вимоги зобов'язання поруки зі спливом цього строку не припиняється і кредитор може й поза межами цього строку, але до спливу позовної давності за основною вимогою, пред'явити поручителю позов до суду про стягнення суми утвореного боржником боргу.

Про співвідношення понять «вимога» і «позов» висловив думку секретар Пленуму Верховного Суду України, кандидат юридичних наук **Юрій Сенін**. Зокрема, він зазначив, не кожна вимога є позовом,

проте кожен позов є вимогою. Оскільки позов — це вимога, пред'явлена до певного органу, до суду в даному випадку, з вимогою до боржника. За змістом ст. 559 ЦК і ст. 555 ЦК, у якій не можна робити подвійне тлумачення, впливає, що не можна замінювати вимогу на позов, і тим паче ототожнювати їх. У зобов'язальному праві більше тридцяти понять «вимога», які чітко визначені. І ніде не зазначено, що вимога — це позов. Вимога заявляється у будь-якій формі. Наприклад, якщо договір нотаріально посвідчений, то вимогою може бути вимога щодо отримання нотаріального виконавчого напису. Звернення до третейського суду, якщо сторони у договорі передбачили таке звернення, — теж вимога.

На думку професора кафедри цивільного права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктора юридичних наук **Іни Спасибо-Фатєєвої**, основне, що слід з'ясувати, чи зазначений у договорі поруки строк присічний або строк захисту, або і той, і інший одночасно.

Слід розрізняти: а) строк дії договору; б) строк виконання прав та обов'язків за договором; в) увесь строк захисту (позовна давність). У другому реченні ч. 4 ст. 559 ЦК йдеться про невизначений строк, який слід розуміти як півроку. Оскільки так визначив законо-

давець, який обмежив невизначений строк шестимісячним терміном. Щодо строку виконання, який дорівнює строку договору, то це строк присічений. Чітко в другому реченні ч. 4 ст. 559 визначено, що це строк заявлення вимоги, а не задоволення. Строк позовної давності визначено у ст. 256 ЦК. Не слід вважати шестимісячний строк одночасно строком звернення до поручителя, виконання ним свого обов'язку та для звернення до суду. Оскільки сама стаття (559 ЦК) має назву «Припинення поруки» і не стосується захисту прав кредитора. Її призначення — встановити строк дії правовідносин, що впливають з поруки, зокрема невиконання дій кредитором.

У другому та третьому реченнях ч. 4 ст. 559 ЦК встановлюється строк у разі, якщо в договорі цей строк не визначено. Таким чином, шестимісячний та відповідно річний строки (друге й третє речення) слід розуміти як законні строки. В першому реченні ч. 4 ст. 559 ЦК йдеться про договірний строк, на який закон не впливає. Закон обмежує невизначеність у договірних правовідносинах певним строком (у даному разі — шестимісячним).

Якщо в ст. 559 ЦК, як і в попередніх статтях § 3 «Порука», крім ст. 554, містяться регулятивні норми, спрямовані на регулювання нормальних відносин, що впливають з поруки, то це свідчить про те, що тут не може йтися про захист прав сторони договору. Логічно було б помістити норму про позовну давність, якщо б законодавець мав на увазі встановити скорочений строк позовної давності, в ст. 554, де йдеться про пору-

шення. Законодавець двічі цього не зробив (ані в ст. 554, ані в ст. 258, де встановлені скорочені строки). Не слід вважати, що саме скорочена позовна давність впливає зі ст. 559 ЦК. У другому реченні ч. 4 ст. 559 ЦК йдеться про невизначений строк в договорі поруки. Тобто, якщо основний договір не виконано, то розпочинається дія правовідносин поруки. Має місце неналежне виконання зобов'язань боржником і постає питання про захист прав кредитора. Однак цей захист можливий у разі, якщо поручитель не виконає свого обов'язку, адже саме на забезпечення належного виконання зобов'язань і укладено договір поруки. А у третьому реченні ч. 4 ст. 559 ЦК йдеться про невизначений строк в основному договорі. І це свідчить про те, що законодавець встановлює обмеження прав на заявлення вимог до поручителя, не втручаючись в договірні зобов'язання забезпечення поруки.

Термін «вимога» вживається в нормах ЦК по-різному і має неоднакове значення залежно від контексту. Якщо порівняти ч. 4 ст. 559 ЦК із ч. 1 ст. 555 ЦК, то стає очевидним, що законодавець припускає і звернення з вимогою до поручителя, і до суду. При цьому настають різні наслідки.

У ч. 1 ст. 530 ЦК міститься норма про строк виконання зобов'язання. Якщо в зобов'язанні встановлено строк його виконання, то воно підлягає виконанню в цей строк. Друге речення ч. 4 ст. 559 ЦК слід розуміти так: якщо строк основного зобов'язання визначено в договорі, то воно підлягає виконанню саме в цей строк.

Відповідно порушення цього строку тягне за собою висновок про невиконання основного зобов'язання, що є юридичним фактом, на підставі якого поручитель має виконати свій обов'язок про погашення боргу. Це акцесорне зобов'язання пов'язане з основним, тому це і буде строком виконання акцесорного зобов'язання.

Термін «вимога» є родовим, різновидом якого є вимога до сторони договору, до сторони іншого зобов'язання як регулятивного, так і деліктного. Також є ще претензійна вимога, вимога в порядку юрисдикційного захисту зі зверненням до відповідних органів, у тому числі позовна вимога як звернення до суду. Це може бути вимога однієї сторони договору до іншої або третьої особи до відповідної сторони договору, що заявляється в рамках нормального виконання договірної зобов'язання. Суб'єктивне цивільне право у його класичному розумінні складається з трьох правомочностей — на власні дії, право вимоги і право захисту. Будь-яке суб'єктивне право містить вимогу, яка реалізується за нормального здійснення суб'єктивного права. А якщо аномально, тоді вже має місце ця вимога при правопорушенні, і тоді це буде вимога до суду чи іншого юрисдикційного органу.

Інна Спасибо-Фатєєва вважає, що в другому реченні ч. 4 ст. 559 ЦК йдеться про вимогу до поручителя безпосередньо. Це преклюзивний строк, який не може бути перерваний заявленням вимог до суду, бо ці конструкції зупинення і переривання строку властиві тільки позовній давності. Тобто у

ч. 4 ст. 559 ЦК йдеться про різні варіанти припинення зобов'язання поруки. Коли строк встановлено у договорі поруки, то вона діє протягом трьох місяців. Якщо поручитель не виконає зобов'язання, тоді починається перебіг строку позовної давності.

Завідувач кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академік Національної академії правових наук України, професор, доктор юридичних наук **Роман Майданик** зазначив, що слід виходити, насамперед, з правової сутності юридичної конструкції, яка є предметом спірного тлумачення.

Порядок пред'явлення вимог і виконання захисту порушених прав, характерних для поруки, ускладнені наявністю двох зобов'язань: основного і додаткового. Також слід з'ясувати, про який строк йдеться: здійснення суб'єктивних цивільних справ чи все-таки про строк захисту (про позовну давність)? Загальне правило полягає в тому, що за своїм призначенням позовна вимога — це також вимога, інша справа, що йдеться про таку вимогу, яка є вже підставою для відкриття судового провадження. Слід виходити з того, що особливість виконання зобов'язання поручителем полягає не лише в тому, що має бути доведений факт невиконання зобов'язання основним боржником, він

ще має бути повідомлений про факт невиконання зобов'язання основним боржником. Має бути якась форма, документально підтверджена, про те, що основний боржник не виконав зобов'язання і відповідно в поручителя виникає обов'язок здійснити це виконання за боржника. Практика (і це знайшло відображення в ЦК) як відповідь на таку потребу сформулювала особливу, спеціальну вимогу, яка передуює позовній вимозі. І це є специфікою саме додаткових зобов'язань, що забезпечують основне зобов'язання, оскільки в іншому випадку нелегко зрозуміти, порушено чи не порушено обов'язок поручителем.

З огляду на це пред'явлення вимоги, передбачене ч. 4 ст. 559 ЦК, слід відрізнити від вимоги — «пред'явлення позову». Отже, поручитель має отримати вимогу, основний боржник зобов'язаний пред'явити вимогу до поручителя, а вже після цього постає питання щодо судового вирішення цього спору, оскільки сам факт отримання такої вимоги поручителем свідчитиме про те, що він повідомлений, і якщо він не буде добровільно виконувати свій обов'язок, це свідчитиме про порушення ним свого обов'язку.

Стаття 530 ЦК може розглядатися як загальна норма щодо статей 554, 559 ЦК, які стосуються не лише питання строку виконання, але й строків зобов'язань, забезпечених порукою. Зі статей 554, 559 ЦК випливає інше розуміння, ніж висновок, що можна зробити, виходячи зі ст. 530 ЦК. Перевага має надаватися спеціальним нормам, оскільки це є ві-

дображенням специфіки саме акцесорного зобов'язання або двох зобов'язань — основного і забезпеченого. Для зобов'язань, які забезпечені порукою або іншим способом, передбачений більш ускладнений порядок пред'явлення вимог. Слід розмежовувати пред'явлення вимоги і пред'явлення позову до поручителя.

Щодо того, як розглядати вплив шестимісячного строку, Роман Майданик підкреслив, що в ч. 4 ст. 559 ЦК все-таки йдеться про те, що дійсно може бути ситуація, коли договором поруки не передбачено строки, інший випадок — коли основним договором не передбачено строк такого зобов'язання. Законодавець на той випадок, коли виникає ця ситуація, вирішив застосувати шестимісячний строк. Цей строк заповнює цю невизначеність, коли сторони не вирішили це питання. Він встановлює, що це зобов'язання діє. Йдеться про строк здійснення прав, в даному випадку — строк, пов'язаний з виконанням зобов'язання за договором поруки. Говорити про те, що шестимісячний строк можна розглядати як скорочений строк позовної давності підстав немає, тому в разі, коли за матеріалами справи буде підтверджено, що шестимісячний строк вплив, вимога в установленому порядку не пред'явлена, то є підстави застосовувати загальні положення про початок позовної давності. І з огляду на це немає підстав говорити про те, що ст. 559 ЦК встановлює якийсь спеціальний строк позовної давності. В цій ситуації слід застосовувати загальні положення щодо строку позов-

ної давності, а саме трирічний строк.

При визначенні початку строку позовної давності принциповим є факт встановлення порушення поручителем зобов'язання. Таким строком не може вважатися строк, коли основний боржник порушив зобов'язання. Сам поручитель, мабуть, повинен знати про те, що зобов'язання основного боржника порушене. Підтвердженням того, що поручитель знав або зобов'язаний був знати, що основне зобов'язання не виконане і що він не виконав обов'язку, є сам факт отримання ним основної вимоги, у такому разі слід застосовувати ст. 530 ЦК, оскільки є порушення поручителем обов'язку, і це підтверджує порушення цивільних прав кредитора.

Відповідаючи на запитання судді Верховного Суду України **Лілії Григор'євої** про те, як можна пред'явити вимоги до поручителя за межами присічного строку, Роман Майданик зазначив, що присічний строк у договорі поруки є строком здійснення, а не захисту, прав. Якщо позовна давність поновлена за основним зобов'язанням, то зобов'язання припинилося з настанням шестимісячного строку. Оскільки відсутнє зобов'язання, то підстав для відповідальності поручителя немає, незважаючи відновлено чи не відновлено строк позовної давності за основним зобов'язанням.

Сам факт підписання договору з поручителем (у даному випадку кредитного договору) не може розглядатися як факт підтвердження, знання чи не знання правопорушення. Третє речення ч. 4 ст. 559 ЦК передбачає встановлення моменту припинення поруки не в зв'язку з чимсь, а з тим, що воно так встановлене.

Частина 4. ст. 559 ЦК передбачає три випадки припинення зобов'язання за договором поруки. Перше речення — припиняється, якщо закінчується строк, а друге і третє — самостійні випадки (підстави) припинення договору поруки. Тому в першому реченні не йдеться про те, що припинення зобов'язання пов'язується з необхідністю вчинення інших дій.

Статтю 559 ЦК слід розглядати, вважає Роман Майданик, як спеціальну норму щодо ст. 555 ЦК. Отже до моменту закінчення строку, встановленого в договорі поруки, кредитор має пред'явити вимогу і позов.

Заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ України, професор, доктор юридичних наук **Світлана Бичкова** підтримала думку Інни Спасибо-Фатєєвої, що законодавець виправив помилку, яка містилася у ст. 194 ЦК. Зокрема, порука припиняється, якщо кредитор протягом трьох місяців з дня строку зобов'язання не

пред'явить позов до поручителя.

Потрібно розмежовувати строк дії договору, строк права на пред'явлення вимоги і позовну давність. Позовна давність у правовідносинах, що виникають із договору поруки, — це строк, протягом якого може бути пред'явлено вимогу про захист порушеного чи оспорюваного права. У третьому реченні ч. 4 ст. 559 ЦК не можна говорити порушено чи не порушено право. Законодавець виходив з того, щоб забезпечити якраз інтереси поручителя. Оскільки не визначено строки дії договору поруки і основного договору, тому законодавець обмежив цей строк і саме позовом до суду.

У ЦК при визначенні позовної давності йдеться про захист порушених прав. Тому можна пред'являти вимоги, виходячи з того, коли права, свободи чи інтереси вже порушено. З огляду на друге речення ч. 4 ст. 559 ЦК до суду можна звертатися протягом семи днів. Перебіг позовної давності починається з дня, коли кредитор має право пред'явити позовну вимогу про виконання зобов'язання, тобто в той момент, коли строк основного зобов'язання, яке забезпечене порукою, припинився. Протягом шести місяців кредитор має звернутись з вимогою спочатку до поручителя, щоб він зрозумів, що було порушення, не виконано зобов'язання основним боржником, а тому, якщо не буде виконано і поручителем, то тоді буде звернуто вимоги і до суду.

У реченні другому ч. 4 ст. 559 ЦК йдеться про вимогу, яка може бути пред'явлена до поручителя, щоб він добровіль-

но виконав своє зобов'язання. Виникає запитання, чи є підстави у суду не прийняти позовну заяву, якщо до цього не було пред'явлено вимогу до пору-

чителя? Якщо виходити з положень Конституції України, то суд не має права відмовити, а тому поняття «вимога» охоплює і вимоги позовні. Але логічніше

було б перед тим пред'явити вимогу для добровільного виконання, щоб поручитель про це знав, що основний боржник не виконав свого зобов'язання.

Згодом на засіданні Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України 17 вересня 2014 р. ухвалено постанову у справі № 6-53цс14, предметом якої був спір про стягнення заборгованості за кредитним договором.

Суд зробив правовий висновок про те, що, регулюючи правовідносини з припинення поруки у зв'язку із закінченням строку її чинності, ч. 4 ст. 559 ЦК передбачає три випадки визначення строку дії поруки: протягом строку, встановленого договором поруки (перше речення ч. 4 ст. 559 ЦК); протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання, якщо кредитор не пред'явить вимоги до поручителя (друге речення ч. 4 ст. 559 ЦК); протягом одного року від дня укладення договору поруки (якщо строк основного зобов'язання не встановлено або встановлено моментом пред'явлення вимоги), якщо кредитор не пред'явить позову до поручителя (третє речення ч. 4 ст. 559 ЦК).

Аналіз зазначеної норми права дає підстави для висновку про те, що строк дії поруки (будь-який із зазначених у ч. 4 ст. 559 ЦК) не є строком захисту порушеного права, а є строком існування суб'єктивного права кредитора й суб'єктивного обов'язку

поручителя, після закінчення якого вони припиняються.

Це означає, що зі збігом цього строку (який є преклюзивним) жодних дій щодо реалізації свого права за договором поруки, зокрема й застосування судових заходів захисту свого права (шляхом пред'явлення позову), кредитор вчиняти не може.

З огляду на преклюзивний характер строку поруки й обумовлене цим припинення права кредитора на реалізацію даного виду забезпечення виконання зобов'язань застосоване в другому реченні ч. 4 ст. 559 ЦК словосполучення «пред'явлення вимоги» до поручителя протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання як умови чинності поруки слід розуміти як пред'явлення кредитором у встановленому законом порядку протягом зазначеного строку саме позовної, а не будь-якої іншої вимоги до поручителя.

При цьому зазначене положення не виключає можливості пред'явлення кредитором до поручителя іншої письмової вимоги про погашення заборгованості за боржника, однак і в такому разі кредитор може звернутися з такою вимогою до суду протягом шести місяців від дня настання

строку виконання основного зобов'язання.

Отже, виходячи з положень другого речення ч. 4 ст. 559 ЦК, слід дійти висновку про те, що вимогу до поручителя про виконання ним солідарного з боржником зобов'язання за договором повинно бути пред'явлено у судовому порядку в межах строку дії поруки. Тобто упродовж шести місяців із моменту настання строку погашення чергового платежу за основним зобов'язанням (якщо умовами договору передбачено погашення кредиту періодичними платежами) або із дня, встановленого кредитором для дострокового погашення кредиту в порядку реалізації ним свого права, передбаченого ч. 2 ст. 1050 ЦК, або із дня настання строку виконання основного зобов'язання (у разі, якщо кредит повинен бути погашений одноразовим платежем).

Таким чином, закінчення строку, встановленого договором поруки, так само як сплив шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання або одного року від дня укладення договору поруки, якщо строк основного зобов'язання не встановлено, припиняє поруку за умови, що кредитор протягом строку дії поруки не звернувся з позовом до поручителя.